

Seppo Keinänen

Sami

isänsä poika

Santerille

oppiumasti säilytän
muistoja kaikista, voikaa hyvin.
Matti

Sami

isänsä poika

Seppo Keinänen

Sami

isänsä poika

Sami

isänsä poika

©2022 Seppo Keinänen

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-6764-1

Sisältö

Rumpu	7
Ruokahuolto	15
Piha	17
Outo kulkija	19
Viesti	23
Kirkonkylälle	25
Sunnuntai	31
Nouto	49
Jälkipuinti	69
Toimeksianto	79
Reissu	85
Paluu	91
Kosto?	97
Reissuun, kuten puhetta oli	105
Tunturit	129
Kotijärvellä	137
Suunnitelma	147
Toteutus	159
Asyl	167
Parantaja	187
Yhteys	195
Yhdessä kotiin	197

Lukijalle

Ensinnäkin Aslakin rumpu! Tarinassa kerrotut jutut rummusta ja sen voimasta ovat harhaa vain! Muutenkin tämä tarina Samista, Aslakista, Santerista, Martasta, Annesta, Juhasta ja muista on vain pelkkä tarina, eriskummalliseen mielikuvituksen tuotetta. Tarinan henkilöt ovat keksittyjä hamoja, heitä ei oikeasti ole olemassa. Tai jos on, niin kyseessä on puhdas sattuma.

Pitkälti samoin on tarinan paikkakuntien laita, kirkonkylä on vain jokin kirkonkylä, Tervahaudan kylä on vain jokin autioituva maalaiskylä, mutta keksitty. Äs-Tee-asema ravintoloinen on vain mielikuvitusta, kuten monet muutkin paikat. Hämeenlinna, Lahti, Pihlajavesi, Tornio, Pello ja Tunturilampi ovat toki oikeassakin elämässä olemassa, kuten myös Inari, Munkelva ja Trondheim, mutta mitään Samin tai Aslakin seikkailuja ei siellä ikinä oikeasti ole tapahtunut. Ellei sattumalta. Tai tietämättäni.

Kiitokset

läheisilleni, kiitokset tukijoukoilleni! Erityiskiitos tyttärilleni Iiriksellä ja Sonjalle! Ilman apuanne Sami olisi jäänyt kurjempaan kuntoon. Kiitokset myös lapsenlapsilleni! Teidän ansiostanne ukko on pysynyt virkeämpänä.

Kiitän myös kaikkia latukoneenkuljettajia. Teette arvokasta, urauurtavaa työtä! Kun suksi luistaa, niin ajatus lentää. Ja toisinpäin.

Rumpu

Virallisesti kuolin maanantaina 1. kesäkuuta 2014. Rehellisesti myönnän, että kuolemani oli kaikin puolin rauhallinen, kivuton, mutta ennen kaikkea huolellisesti suunniteltu ja nerokkaasti toteutettu. Kuolin Santerina, Aleksander Björkberginä. Alkujaan minä olin Aslak Rakka, sitä nimeä nyt kuolemani jälkeen käytän. Isäni oli poromies Aslak Rakka, äitini Aliissa Rakka, olen heidän esikoisensa ja ainoa lapsi. Olen Lapin sodan uhri, surullisesti kaksinkertainen orpo, ja sen seurauksena yksinkertainen erakko.

Kovin paljoa en ole joutunut valehtelemaan, kun Aslak Rakaksi itseni olen esitellyt niille harvoille, joiden kanssa olen tekemisiin joutunut. Ulkonäköäni olen onnistunut vain vähän muuttamaan, siksi kerroin kuin valkoisena valheena olevani Santeri Björkbergin serkku Lapista.

Nyky-yhteiskunnan toimintaa ajatellen kuolema ja kuoleminen ovat yllättävän tehokkaita tapahtumia. Minun kohdallani voitaneen kai puhua omaehtoisesti toteutetusta toimenpiteestä, ei tapahtumasta, mutta ei myöskään itsemurhasta. Kuolemisestani voitaisiin jopa sanoa, että se avasi monet ovet, jopa lukitutkin. Tosiaan, eipä siinä mitään sen kummempia temppuja tarvittu, kuoleamalla onnistuin pääsemään pois vankilasta. Ei sen puoleen, ettenkö vankilassa olisi viihtynyt, viihdyinhän minä. Tasainen elämänrytmi, rauha ja hiljaisuus olivat minun mieleeni. Vankilan

henkilökunnastakin pidin, luotettavia olivat, melkein kuin ystäviä. Niin ajattelin silloin, mutta en enää. Katkerasti sain pettyä vanginvartijoihin, niin Jokiseen kuin Lahtiseenkin. Kieroja roistoja molemmat, ja ilmeisesti ne muutkin. Vangeista en voinut mennä sanomaan mitään, kehenkään en ehtinyt enkä halunnut tutustua, yksin omissa oloissani tahdoin ja sain olla. Mutta yleisellä tasolla arvioiden tiedän, että jokainen vanki on tuomionsa ansainnut, kukaan ei syyttömänä tyrmässään istu. Paitsi minä. Minä olin syytön.

Syy lähdölleni oli puhtaasti henkilökohtainen. Minua vainottiin. Vainoajat eivät olleet vankilan väkeä, eivät sieltä sisäpuolelta. Ulkopuolelta he olivat, toisesta maailmasta. Hermoja raastavaa aikaa se oli, julmalla tavalla minua painostettiin. Säälimättä ja systemaattisesti. Puskivat päälle kuin yleinen syyttäjä, yötä päivää, mutta erityisesti öisin. En pystynyt nukkumaan. Myönnän, oli heillä toki jossain määrin aihetta valituksiinsa, mutta olisinhan minä heitä vähemmälläkin uskonut. Unta en saanut viikkoihin, kammottavaa aikaa kerta kaikkiaan. Minä en enää kestänyt. Eikä sitä kukaan muukaan olisi sen pitempään sietänyt. Luovutin. Annoin periksi. Niin tosiaan kävi, että taivuin. Muuta vaihtoehtoa ei enää ollut. Nöyrästi menin lupaamaan tiettyjä asioita, jotta nuo kiusaajani rauhoittuisivat ja jättäisivät minut lopullisesti rauhaan. Jokainen, joka minut tuntee, tietää, että minä olen mies, joka pitää lupauksensa. Ja totisesti pidinkin.

Polttohautaukseni jälkeen tulin taksilla kotiin tänne Tervahaudan kylälle. Ryhdyin täyttämään toiveita, toteuttamaan sitä, mitä luvannut olin. Monivaiheisia neuvotteluja jouduin heidän kanssaan käymään. Etenkin karhunmurhaaja Yrjänä Laitinen osoittautui hankalaksi tyypiksi. Mutta sitkeyteni ja kärsivällisyyteni riittivät, pääsin lopulta täyttämään kiusanhenkieni kompromissitoiveet täsmällisesti pienintäkin yksityiskohtaa myöten kuntoon, mitään valittamista heillä ei enää pitänyt olla. Silti joku sinnikäs vainaja on nyt yrittänyt ottaa minuun yhteyttä. Joka yö olen herännyt erikoisiin tuntemuksiin, kuin joku olisi jossain selkäni takana kuiskinut tai henkäillyt. Ilman rumpuani en ole pystynyt tekemään asialle mitään.

Tilanne muuttui, kun viimein sain rumpuni takaisin. Juha Järvenkarin naisystävä Anne palautti sen minulle. Hämeenlinnan poliisi oli sitä viikon verran pantannut todisteena vanginvartija Jokisen tapaukseen liittyen. Hirmuinen kiire sillä Juhan naisystävällä taas kerran oli, asunnonvälittäjänä kun leipäänsä hankki, ilmoitti olevansa taas työtehtäviin jonnekin Hollolan suuntaan lentämässä. Jätti pahat ruopaisujäljet pihaan, kun kaasutti Jeepillään menemään. En ehtinyt edes ystävästäni Juhasta kysellä mitään. Epäselväksi jäi, oliko mies jo paranemaan päin, oliko jo päässyt pois sairaalasta. No, olisihan se Anne kai maininnut, jos jotain huolestuttavaa olisi kerrottavana ollut. Pääasia nyt kuitenkin oli, että sain tuon rumpuni takaisin, sehän oli

tärkein ja ainoa muistoesine lapsuudestani. Isäni oli poromies ja parantaja, ihmisiä parantaessaan hän oli käyttänyt juuri tätä rumpua. Vein sen saman tien paikkaan, missä sitä aiemminkin olin säilyttänyt, takapihan Lappini seitakotaan seinälle kunniapaikalle.

Heti seuraavan päivän aamun metsäkierroksen ja yleisten askareiden päätteeksi hain rumpuni seitakodan seinältä. Oman nukkumakotani makuualustan alta kaivoin mukaan yhden savumallasviskipullon luomaan oikeaa tunnelmaa. Hakeuduin luotettavan Niila-vainaahevoseni talliin ja istuuduin lattialle. Tein oloni mukavaksi. Kaadoin pienen tilkan viskiä kuksaani, pyöräytin kuksaa vanhan tapani mukaan kolme kierrosta vastapäivään, seitsemän kierrosta myötäpäivään, sitten maistoin. Suljin silmäni ja ryhdyin kevyin liikkein näppäilemään rumpuni nokista kalvoa. Oloni keveni, ikään kuin vapauduin maan kahleista, leijuin. Jäin odottamaan, kuka se niistä kolmesta vainajasta tahtoi vielä minusta jotain. Kaiken olin mielestäni kunnialla ja lopullisesti kuntoon hoitanut. Karhuemon murhaaja Yrjänä Laitinen oli päässyt toivomaansa leposijaan aarniometsäni mättään alle. Kasvatusvanhempieni Björkbergien murhaajan Arvo Sotilas mestarin olin saattanut sopimuksemme mukaan Tampereen sankarihautuumaalle Kalevankankaalle. Mitään kunnialaukauksia en luonnollisestikaan pystynyt järjestämään, mutta Arvo kyllä ymmärsi sen. Ja sitten oli vielä kaimani Aslak Severuksenpoika Korhonen. Olin krematoriossa ajautunut tilanteeseen, jossa

jouduin lainaamaan kaimani lihaksikkaita kehonosia saadakseni riittävän painon omaan arkkuuni. Tuolloin tietenkin lupasin tuolle lääke- ja liikuntatieteen kehonrakennusihmeelle palauttaa kaikki jäsenet takaisin. Ja pidinhän minä lupaukseni. Ilman muuta. Tuhkaamiani Aslak Severuksenpoika Korhosen maallisia jäännöksiä olin vaivoja ja vaaroja väistellen kiikuttanut Hämeenlinnaan Vuorentaan hautuumaalle ja kipannut ne näitisti miehen oman haudan kohdalle. Kenelläkään heistä ei kaiken järjen mukaan pitänyt olla mitään valittamista. Nyt otin asiasta selvää.

Kaikki sujui erittäin hyvin. Kuten jo etukäteen olin uumoillut, ei kellään heistä ollutkaan mitään valittamista. Päinvastoin. Tyytyväisiä olivat. Hyvä niin. Mutta ainoa vainaja, joka minua viime aikoina oli yrittänyt tavoitella, olikin Martta. Martta oli se rahanahne riivinrauta, joka oli eläessään omistanut kirkonkylän Esson baarin, saman, joka sittemmin se oli muutettu Äs-Tee-aseman kahvila-ravintolaksi. Viimeksi olin tavannut, tai korjattakoon, en tavannut, vaan nähnyt hänet Hämeenlinnan krematorion viileässä ruumishuoneessa. Martta makasi kalliiseen silkkiin puettuna ja kuolleena, ilmeisen levollisesti arkussaan odottamassa hautajaisiaan. Mutta nyt hän yritti lähestyä minua muka jollakin tärkeällä asialla. Minä yritin tehdä kaikkeni vaientaakseni hänet. Kiihdytin rummutusta, tömistelin jaloilla tallin lattiaa ja jollain käsittämättömällä alkukielellä karjuin kurkku suorana ja anelin kaikkia hyviä henkiä avukseni. Lopuksi löin lujan iskun rumpuun ja palasin tähän

maailmaan. Hiki valui otsalta. Heikotti ja janotti. Pullo oli enää puolillaan, kuksakin oli hukassa. Kulautin suoraan pullon suusta maltillisen annoksen ensiavuksi.

Palasin kodalleni ja ryhdyin keittämään kahvia. Pureskelin kokemaani. Mitä hartaimmin toivoin, ettei Martta-vainaa enää minua häiritsisi. Ei Martalla enää mitään asiaa minulle pitänyt olla. Aikanaan tässä maallisessa maailmassa olimme ehtineet käydä jos jonkinmoista kauppaa sienistä, marjoista, kaloista, riistasta, taljoista, nahkoista, turkiksista ja vispilöistä. Joka ikisellä kerralla Martta tinkasi hinnasta, teki kaikkensa saadakseen alennusta hintaan. Tiedän tarkalleen, niin lukemattoman monet kerrat Martta oli minua huijannut, ja yhtä monet kerrat oli luovuttanut kyllästyttyäni siihen ainaiseen vänkäämiseen. Mutta nyt Martta oli kuollut! Kohta kuopattu! Mitä ihmettä Martta vielä vainajanakin minusta tahtoi? Sitä suuresti ihmettelin! No, teoriassa minäkin olin kuollut. Santerina. Ja teoriassa. Mutta käytännössä elin nyt alkuperäistä elämääni Aslakina. Oliko yksinkertaisen naisvainajan pää mennyt sekaisin? Ehkä Martta ei ymmärtänyt teorian ja käytännön eroa. Mene ja tiedä. No sen tiesin, että rahan perään Martta ymmärsi liikaakin. Rahaako se vielä tahtoi? Pitäisihän sen ymmärtää, ettei siihen maailmaan, missä Martta nyt on, ainakaan rahaa viedä, eikä paljon muutakaan. Sielu vain.

Kahvia hörppiessäni havahduin siihen tosiasiaan, ettei tämä missään tapauksessa tule

jäämään tähän. Martta tulee vainoamaan minua niin kauan, kunnes saa asiansa minulle kerrotuksi. Samoin oli siellä vankilassakin minulle käynyt, levottomat vainajat olisivat jahdanneet minua loputtomasti, ellen olisi ymmärtänyt kuunnella heitä ja juhlallisesti luvata hoitaa heidän asiansa kuntoon. Otin siis lusikan kauniiseen käteen ja lähdin takaisin tallille.

Nöyryn mielin hörppäsin oppimiani rituaaleja noudattaen ohuen siivun ja ryhdyin rummuttamaan. Pääsin helposti oikealle taajuudelle. Ensisanoikseni mumisin Martalle katuvaaisia pahoittelun sanoja. Ymmärrettävästi Martta oli vihainen, tiuski ja sähisi, mutta leppyi, kun ilmoitin nyt tällä kerralla kuuntelevani keskeytyksettä kaiken, mitä Martalla olisi minulle kerrottavaa. Tähdensin vielä, vaikka kyllähän Martta minut varsin hyvin tunsu, että minä olen mies, joka lupauksensa pitää. Aina.

Näin jälkeenpäin voin rehellisesti myöntää, että ensimmäisen kerran elämässäni lupaukseni pitäminen otti todella koviin. Martalla oli tarve avautua elämänsä vaikeuksista, aloitti lapsuudestaan, nuoruudestaan, opinnoistaan ravintolakoulussa ja kauppaopistossa, siirtyi pitkien jaarittelujen jälkeen työelämän koettelemuksiin ja yrittäjävuosiinsa. Lähellä oli, etten lupaustani siinä vaiheessa olisi rikkonut. Keskeytyksen ensimmäiset sanat onnistuin peittämään äkkinäisen yskänpuuskan avulla. Pahoittelin köhääni, jotain sopersin vilustumisesta. Yritin ryhdistäytyä. Ehkä onnistuinkin. Lopulta Martta

siirtyi vanhuutensa päiviin ja sairasteluun. Minä vain kuuntelin. Murahtelin aina väliin jotain myötämielistä. Jossain vaiheessa Martta kiitteli minua hyväksi kuuntelijaksi ja harmitteli meidän lyhyeksi jäänyttä tuttavuuttamme. Minä myötäilin lyhyillä mörähdyksillä. Lopulta Martta pääsi mieltään eniten painaneeseen asiaan, ravintolan kauppoihin. Häntä oli kuulemma huijattu. Martta ei ikinä ollut saanut täyttä maksua kaupoista. Lisäksi Martan salainen kassakaappi oli jäänyt Äs-Tee-aseman ravintolan kylmiöön salaiseen paikkaan, se harmitti Marttaa. En keksinyt mitään lohdutuksen sanoja, hiljaa mielessäni jopa hymyilin asialle, olipa Marttakin joutunut edes yhden kerran elämässään maistamaan omaa lääkettään. Mutta yllättäen muuttui ääni kellossa, minulla oli suuria vaikeuksia pysyä perässä. Martta hihkaisi kuin uudelleen syntynyt iloisena, että enää ei mitään hätää ollut, kaikki oli nyt järjestymässä, enää hän ei minua tulisi vaivaamaan. Arvoituksellisesti viimeisiksi sanoikseen hän lausui:

”Tulet saamaan sen, minkä olet ansainnut.”

Kiitin Marttaa kohteliaasti, sanoin hyvästit ja näkemiin, sitten palasin kiireesti tähän maailmaan ja huokaisin helpotuksesta.

Ruokahuolto ja muu käytäntö

Merisuolaa minulla oli vuodeksi, riistaa ja kalaa saisin pyytämällä. Uutta puikulaa olisi ainakin jouluun asti. Mutta entä sitten? Tulevaisuus mietitytti. Jossain määrin jopa huolestutti.

Jos perustarpeita ajatellaan, ei ihminen tarvitse muuta kuin vettä, ruokaa ja lämpöä. Ja tietysti terveyttä, sekä päänupille että kropalle. Vaan millä eväillä minä täällä Tervahaudan kylällä tulisin pärjäämään, jos tänne pidemmäksi ajaksi jäisin. Niin. Vai jäisinkö? Järvenkarin naisystävältä olin kyllä luvan saanut. Mutta oliko se varmuudella virallinen lupa? Pystyisikö itse Juha minulle mitään lupaamaan? Tilanne oli uusi ja erittäin hankala. Kuolleenä ihmisenä eläminen ilman papereita ei helppoa olisi. Miten eläisin ilman virallista henkilöllisyyttä ja muuta sellaista, mitä Santerille oli kuulunut?

Itsestään selvyytenä sen tiesin, että Santerille oli kuulunut laaja-alaisesti tämän paikan ruokahuolto. Sattuneesta syystä kaikki kevään istutustyöt olivat vielä tekemättä. Nyt elettiin jo heinäkuuta, olisi viimeinen mahdollisuus pelastaa edes se, mikä pelastettavissa olisi. Istutustöihin oli ryhdyttävä, samalla antaisin ajatuksilleni tilaa pohtia Martan sanomisia. Niitä viimeisiä.

Möyhensin, käänsin, kaivoin ja kuokin kasvimaani istutuskuntoon. Roiskin apulantajyviä

säkin ohjeiden mukaan. Sitten möyhin lisää ja aurasin vaot. Rankkaa puuhaa se minun ikäiselleni äijälle oli, mutta otin sen ajan kanssa ja kuntoilun kannalta. Kellarista toin hyvin, ellei liikaakin itäneet siemenperunat pellonlaitaan, tuvasta yläkaapin hyllyltä löysin hyötyjuuresten ja -vihannesten siemenpussit. Istutin perunat, kymmenen vakoa niin kuin ennenkin. Perunoiden viereen kylvin riveittäin porkkanaa, lanttua, naurista, keräkaalia, hernettä, sipulia, tilliä ja persiljaa. Kaksi kokonaista vuorokautta siinä touhussa minulla kului, Santeri oli aina selvinnyt yhdessä päivässä. Ja arvelutti vielä tuon kaiken rehkimisen ja raatamisen lopputulos. Omissa käsissäni ei enää olisi, mitä niistä syksyyn mennessä kasvaisi. Vai kasvaisiko mitään? Jos ei, niin olisin ennen pitkää pulassa.

Mutta se hyöty noista istutuspuuhista minulle vähintäänkin oli, että ajatukseni olivat saaneet työskennellä kaikessa rauhassa. Olin saanut pienen aavistuksen siitä, mitä Martta-vainaa niillä viimeisillä sanoillaan oli tarkoittanut. Mitään hyvää se ei mielestäni luvannut, siitä aloin olla täysin varma. Lämmitin saunan, peseydyin ja yritin pehmitellä koviksi jäməhtäneitä lihaksia.

Santeri Björkberg oli keksinyt nerokkaan keinon päästä pois vankilasta. Eikä se edes vaikeaa hänenlaiselleen noaidille ollut. Hankalampaa oli elämä vapaudessa, Aslak Rakkana, ilman virallisia papereita, kuolleen miehenä.

Eräänä heinäkuisena päivänä Aslakin tasaisen rauhallinen erakkoelämä häiriintyy, kun kuvioihin ilmestyy Sami-niminen nuorimies. Pitkään sai Aslak olla epätietoinen Sami Makkosen taustasta. Vasta Samin äidin Martta Makkosen testamentti paljastaa kaiken. Aslak esittäytyy Samille Samin isän Santeri Björkbergin serkkuna. Tilanne on kuitenkin kiusallinen ja pahenee koko ajan. Aslakin omatunto kolkuttaa, valheiden verkko kiristyy.

Yhdessä Sami ja Aslak laativat suunnitelman, jonka avulla Aslak voisi päästä takaisin yhteiskunnan viralliseksi jäseneksi. Erinäisten hankaluuksien jälkeen kaksikko pääsee reissuun kohti pohjoista. Vanhus ja nuorimies tutustuvat yhä paremmin toisiinsa. Sami saa nähdä isänsä puolen kotiseutua Pallaksen maisemissa.

Aslakin yksinäinen, suunnitelman mukainen vaellus kohti Suomea ja turvapaikkaa alkaa Pohjois-Norjan Munkelva-nimisestä kyläpahasesta.

